

מראי מקומות- חולין קי"ג

עם שי' ר' יונה שצריך לזוהר שלא להניח הבשר במלחו בכדי שיפלוט כל דמו וצירו, וא"כ למה יהי צריך הדחה מקודם לכן. ולכן ביאר הר"ן דצריך להדיחו מתחלה כדי שיתרכך הבשר ויצא דמו ע"י מליחה, שאם יהא נקרש על פניו לא יהא כח במלח להוציא דמו, והדחה שני' הוא כדי להדיח לחלוחית הדם שיוצא ממנו. והמרדכי (תשכ"א) פי' דצריך הדחה כדי להעביר לכלוך הדם שעל החתיכה, דאם אינו עושה כן המלח נתמלא ממנו, ושוב לא יוצא המלח הדם שבחתיכה.

(ד) ר' דימי מנהרדעא מלח במלחא גללניתא ומנפיץ לה- פרש"י, מלח גסה, ומנפיץ לה להמלח לאחר זמן, מפני הדם שנבלע בה, אבל מלח דקה אין צריך לנפץ, שהיא נתכת מעצמה. ולפי רש"י הרי הגמ' מחדש דהיכא דעושה במלח גסה, לא סגי בהדחה, אלא צריך גם לנפצה. אולם ע' בר"ן (סוף מב. בדפיו) שהביא מ"מ דבגסה סגי בניפוץ, ואי"צ להדחה, ורק בדקה צריך הדחה משום דלא מנפיץ יפה יפה. וע"ע ברמב"ם (מאכ"א ו', י"א) דכ' צריך דוקא למלוח במלח עבה, וצריך לנפץ הבשר מן המלח ואח"כ ידיחנו, ולדבריו חידש הגמ' חומרא, דצריך למלוח באופן זה דוקא.

(ה) השובר מפרקתה של בהמה, וכו'- פרש"י דהצד בגמ' דאף לדידי' אסור, היינו אף ע"י מליחה, דהשאלה הוא דאולי מבליע הדם כ"כ דאף ע"י מליחה אינו יכול להוציא. אולם הרי"ף (מב: בדפיו) גרס דשאלת הגמ' הוא אם מותר לאכלו באומצא או לא, דהיינו שלא ע"י מליחה. ופי' הר"ן דלפי גירסת הרי"ף שאלת הגמ' הוא אם אמרי' דהו"ל כדם שפירש, כיון דפירש ממקום זה בגוף הבהמה למקום זה, או דלמא כיון דלא פירש מהבהמה, א"כ אי"ז נחשב דם האברים שפירש, וא"כ מותר. ולפי"ז, פשוט דאם מולחו או צלאו דיכול להוציא הדם ולהתירו עי"ז. וכ' להק' על פרש"י בסוגיין, דאם אי' דאין שייך להוציא הדם, א"כ למה נקט דוקא דגזול הבריות או הוי איסור לדידי', הרי גם

(א) כגון שהי' טהור מליח, וטמא תפל- כ' תוס' דלענין מליח כרותח לא שייך כל הנדון של עילאה גבר ותתאה גבר, ואפי' קליפה לא בעי. וביאר הרשב"א דכח המלח אינו ממש כמו כח החום, דחום יש בו כח בין להפליט ובין להבליע, דהיינו דלפי מה דקיי"ל דתתאה גבר, אם התתאה חם, אפי' אם התתאה הוא הכשר, מ"מ יש בו כח להפליט האיסור שנפל עליו. אבל כח המלח אינו כן, אלא דאם האיסור נמלח, אז יש בו כח להפליט האיסור, וגם להבליעו לתוך ההיתר. אבל אין בו כח להפליט האיסור, אם ההיתר הוא נמלח, וא"כ אפי' אם התתאה הוא הנמלח, אם היתר הוא, אינו יכול להפליט האיסור. ומה דבסיפא אמרי' דלעולם אסור, ואפי' אם הכשר התתאה, היינו משום דטפות המלח הם "חמות" ונוטפות תמיד על הטהור ונבלעות בתוכו. אולם ע' בתורת הבית (ד', א', ב:): דמשמע דשפיר אמרי' הא דתתאה גבר גם לענין מליחה.

(ב) כגון שהי' טהור מליח וטמא תפל- הק' הרא"ש (מ"ב), כיון שנמלח הטהור ומונח על הטמא או תחתיו או בצדו, הרי נמלח גם הטמא שעל הטהור. ותי' שנמלח מכל הצדדים, רק לא במקום שהוא דבוק לטמא. א"נ, אחר שנמלח הטהור מגיע לטמא, ובמה שנוגע הטמא אז שוב אינו נחשב כרותח להיות פולט. אולם ע' ברשב"א שכ' שאין סברא לומר דמייירי בשלא נמלחו פניה של הדג טהור הדבוקים לדג טמא. ולכן הוא פי' דמייירי כשקדם וסילקו קודם זמן מליחה, וא"כ נמצא דהטמא מעולם לא נמלח.

(ג) מדיח ומליח ומדיח- יש לעי', למה צריך הדחה ראשונה. כ' הרא"ה (בדק הבית ג', ג', עג.) דהדחה ראשונה הוא מפני דם דנתיבש על פניו קודם מליחה, ואין המלח מפליט אלא דם שבתוך הבשר שהוא לח, אבל לא מה שנתיבש על פניו, ולפיכך אם לא ידיחו אותו בתחלה, יש לחוש שמא לאחר שינוי הבשר מלפלוט דם וציר, יהא ניתך הדם ויבלענו. וכ' הר"ן (מב. בדפיו) דזה לא א"ש

דס"ל דטעם כעיקר דאורייתא, א"כ י"ל דכיון דהחלב אסור אפי' בלאו האיסור בשר בחלב, א"כ לא שייך לומר בזה דמגו דחל האיסור בשר בחלב על החלב, חל ג"כ לגבי החלב, שהרי אין האיסור בשר בחלב אסור כלל, וא"כ בכה"כ לא שייך לומר איסור כולל. אבל למ"ד טעם כעיקר דרבנן, וא"כ מדאורייתא חל האיסור בב"ח כלפי החלב, א"כ לימא דה"ה לגבי החלב חל בכולל לאסור האכילה. ותי' דיסוד של האיסור בשר בחלב הוא דהבשר נכנס להחלב ואוסרו, וכן החלב נכנס להבשר ואוסרו. וא"כ, כיון דהחלב אינו נאסר אלא מחמת הבשר דנכנס בה, א"כ לא שייך לומר דע"י איסור כולל יהי גם החלב נאסר, שהרי החלב נאסר ע"י הבשר, והחלב נאסר ע"י החלב, וכיון שיש להם סיבות האיסור שונות, בזה לא שייך איסור כולל, כיון דלאו סיבת איסור א' הוא.

(ז) **אאכילת דכ"ע לא פליגי דלא לקי- העיר הרמב"ן**, למה לא אמרי' דחייב על האכילה מצד איסור מוסיף, דכיון דנאסר החלב ג"כ בהנאה מצד האיסור בשר בחלב, א"כ לימא דחל על החלב ג"כ מדין מוסיף. ותי' דאה"נ, צריכין לומר דסוגיין ס"ל דלא אמרי' איסור מוסיף, ואף דאי' בשבועות (כב:) דאפי' למ"ד דלית לי' איסור כולל, אית לי' איסור מוסיף, מ"מ הגמ' כאן חולק על זה. אולם ע' בפיה"מ להרמב"ם בפ"ג דכריתות (ד"ה יש אוכל) שכ' שיש בזה נקודה נפלאה, דאיסור אכילת בשר בחלב ואיסור הנאת בשר בחלב ענין א' הוא, והיכא דאינו חל האיסור אכילה משום דאין איסור חל על איסור, ג"כ לא חל האיסור הנאה, דלא חל האיסור הנאה בלא האיסור אכילה. וצידד הרמב"ן ג"כ לומר כן, דכמו דמציינו בבהמה טמאה דנתמעט גם מאיסור הנאה, א"כ לימא דכל מקום שאין שייך האיסור אכילת בב"ח ג"כ לא שייך האיסור הנאה, וכ' דלאו מילתא היא, ואין ראי' מבהמה טמאה, דהתם ג"כ נתמעט מאיסור בישול בשר בחלב, ובחלב אמרי' דלקי משום איסור בישול בב"ח.

אסור הוא לכל העולם, והרי הוא מכשילן באיסור אכילת דם, ומדלא קאמר הכי משמע דאי"ז הנדון, ושפיר מותר ע"י מליחה.

(ו) **בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טמאה, וכו', מותר לבשל ומותר בהנאה- פרש"י**, ובהנאה מיהא אסורה מפני איסור אכילת טמאה. אולם ע' בטור (פ"ז, ג'), שכ' דאיסור אכילת בשר בחלב בבשר טמאה או חלב טמאה הוי מדרבנן. וכ' הבית יוסף דאין שייך לומר דלשון איסור דרבנן קאי ע"ז, וצ"ל דקאי רק על בשר עוף וח'י, אבל כאן הרי איסור אכילתו מדאורייתא משום טמאה. אבל כ' הב"ח דשפיר מכוונים דברי הטור, די"ל דאיכא נפק"מ לענין אם חנ"נ, לפי מאי דקיי"ל כר' אפרים דלא אמרי' חנ"נ אלא לענין בב"ח, א"כ רק אם יש איסור בב"ח בבשר או חלב בהמה טמאה, אז יהי' שייך דין חנ"נ, עכ"פ מדרבנן. וכ' דאף לר"ת דחולק על ר' אפרים איכא נפק"מ לענין חתיכה הראוי' להתכבד, דלא אמרי' דחתיכה ראוי' להתכבד אינו בטל אלא בב"ח, דהאיסור הוא מחמת עצמה, אבל בבשר טמאה שנתבשל בגבינה, למשל, דהגבינה נאסר רק מטעם הבשר טמאה שנבלע בו, לא אמרי' בזה חתיכה ראוי' להתכבד.

(ז) **בשר בהמה טהורה עם חלב בהמה טמאה- ע' בחי' רעק"א על שו"ע** (פ"ז, אות י"ד), דהק' למה אי"ז אסור מדין מראית עין, והניח בקו'.

(ח) **ולא בחלב שחוטה- ע' בחי' רעק"א על שו"ע** (פ"ז, אות י"ז) שכ' להסתפק בחלב בן פקועה אם מקרי חלב שחוטה, דהמיעוט של חלב שחוטה הוא מחלב אמו, ושחוטה אינה ראוי' להיות אם, משא"כ בן פקועה, דשפיר ראוי' להיות אם. וע"ש שכ' להוכיח מסוגיא דבכורות (ו:) דנחשב כחלב שחוטה, וכן הביא מהשער המלך, אולם כ' דעדיין צ"ע לדינא.

(ט) **אאכילה דכ"ע לא פליגי דלא לקי- הק' רעק"א**, למה לא אמרי' דחייב על החלב באיסור כולל, דמגו דחל איסור בב"ח על החלב, חל ג"כ על הבשר (דהיינו החלב), ולקי ג"כ על אכילתו. וכ' דבשלמא לפי מאן